

El Genescà

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Prop del nucli de Gaià
Emplaçament Ctra. de Prats de Lluçanès (BV-4401) al km. 3,7, camí direcció nord-oest uns 700 m
Alçada: 394

Coordenades:

Latitud: 41.91309
Longitud: 1.91277
UTM Est (X): 409835
UTM Nord (Y): 4640698

Classificació

Número de fitxa 08090 - 3
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XIII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari IPA 16509
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 002004700DG04B0001KO
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 07/05/2018 - 02:00

Descripció

Masia de dimensions força grans, d'origen medieval, que es troba emplaçada vora la riera de Gaià, prop de la seva confluència amb altres torrents que formen una vall per on han passat històricament els camins i on hi ha el nucli de Gaià. Consta d'un cos residencial de planta més o menys quadrada (amb planta baixa més un pis i golfes) que té adossat al nord un cos amb galeria porxada (eixida) i altres coberts i, a l'oest, l'antiga masoveria, tot formant un clos tancat amb pati central. El cos residencial principal és fruit de múltiples ampliacions. La façana davantera, encarada a ponent, és força austera i reflecteix una evolució en diverses fases (la més antiga a la part central on hi ha el portal). Antigament, sobre el portal hi havia una finestra més petita i la llinda amb tres arquets que ara és més avall. Aquesta llinda sembla correspondre a una finestra geminada gòtica. La llosa amb relleu de petxina que s'ha encastat a sota es guardava a les golfes. A mitjans de segle XX aquesta part es va remodelar per donar-li l'aspecte actual. La façana sud presenta igualment una distribució irregular que reflecteix successives ampliacions i reformes. Té un rellotge de sol modern (amb data de 2014) i, a la part final, dos contraforts. A la façana nord hi ha una gran cisterna. A l'interior de la casa hi ha dos cellers, un sobreposat a l'altre, i es conserven dues tines petites o tinardons. El cos de l'eixida, de dues plantes, conserva les obertures amb una barana de fusta a la part alta. El seu mur posterior té finestres emmarcades amb llandes i brancals de pedra. La masoveria és una construcció adossada als coberts però pràcticament aïllada, amb planta baixa més dos pisos. Al sud té adossat un cos, actualment transformat en terrassa, que conserva cinc tines.

Fora del clos tancat, al sud de la casa, trobem una era enrajolada, una magnífica pallissa oberta amb un gran arc de mig punt, així com altres coberts de pedra i un sector amb naus d'una granja moderna.

Observacions:

En una llinda de la façana de la masoveria: 1874

A la llinda de la finestra sobre el portal principal: 1841 (aquesta llinda prové de cal Quirze)

Al portal principal: 1822

Informació oral facilitada per Josep M. Capdevila Forné

Història

Probablement l'església de Sant Andreu del Genescar és anterior al mas. Segons Josep M. Badia, en època alt-medieval devia ser sufragània de la parroquial de Gaià i donar servei a una colla de masos al seu voltant. Tanmateix, cal dir que la parroquial es troba molt a prop d'aquí. Fins fa poc no es coneixia cap referència documental antiga de la capella del Genescar, però Josep BADIA (2016: 185), l'ha pogut documentar en una deixa testamentària de l'any 1362. La deixa és de Jaume de Villagayano a "Sancti Andre de Solerio". Cal advertir que el nom primitiu del mas Genescar era Soler. Tanmateix, l'església és anterior a aquesta data: romànica del segle XII. Avui continua vinculada al mas Genescà.

Pel que fa al mas, segons dades recopilades per Josep M. Badia, ja existia al segle XIII. Concretament, apareix en un document de l'Arxiu Episcopal de Vic de l'any 1255. Ja hem dit que llavors s'anomenava Solario. L'hereu aquesta en aquesta data era un tal Pere. Estava inclòs en la parròquia de Santa Maria de Gaià. En el fogatge de 1553 en aquest mas hi consta Jaume Gineschar. Per tant, en època baix-medieval ja devia passar a denominar-se Genescà. Un cop superada la crisi baix-medieval, al segle XVI el Genescà va iniciar un procés per absorbir diferents masos rònecs del seu entorn i poder conrear, així, les terres abandonades. Al segle XVII, segons dades del capbreu del castell de Gaià de 1692-93, els propietaris encara eren la família Genescar, concretament Jacint Genescar. Aquests anys l'heretat incloïa tres masos secundaris situats a la mateixa parròquia: Berunyols (mas que ja no existeix i que era situat al sud de l'Oliva), l'Oliva i Ventalló (era a l'est del Genescà). A més, també tenia un altre mas situat a la parròquia de Sant Pere de

Monistrol. D'aquesta manera, s'havia convertit en un dels masos principals del terme de Gaià. Al segle XVIII, segons el cadastre de 1741 tenia 117 quarteres de terreny i continuava sent un dels sis masos més grans. Ja al segle XIX, el 1883, segons el Registre de la Riquesa tenia dues masoveries: l'Oliva i el Puig. En total les seves terres ocupaven una superfície de 230,96 ha, de les quals el 40 % eren conreades per parcers. Aquest any el propietari era Ramon Parcerisa. Probablement el 1874 (segons la inscripció d'una llinda) es va construir la masoveria, tot i que en dades del cadastre consta l'any 1822.

No sabem què va passar després, però els masos l'Oliva i el Puig es van perdre i, entorn de 1925, Josep Capdevila Font va comprar el Genescar. Llavors l'heretat només incloïa una altra casa que funcionava com a masoveria: cal Quirze. Josep era fill del Soler de Lloberes i havia estat a Salomons. El propietari anterior del Genescà era un home conegut com el Músic de l'Ametlla, que vivia en aquesta colònia propera a Navàs. A partir d'aleshores la propietat del Genescà ha passat als hereus de Josep Capdevila: Joan Capdevila Teixidó i després Josep M. Capdevila Forné, actual propietari que continua al capdavant de l'explotació pagesa. Durant els darrers anys s'han construït les granges fora del recinte, cosa que ha permès que les construccions tradicionals hagin mantingut el seu aspecte exterior pràcticament sense canvis, llevat de la reforma al portal principal ja comentada. Pel que fa a la masoveria, en una temporada no gaire llarga encara hi havia masovers. Entorn de la dècada de 1870 va servir com a segona residència d'una família de Barcelona, i actualment és la residència dels propietaris.

Bibliografia

IGLESIAS PERA, Lluís (2006). Pla Especial Urbanístic pel qual es cataloguen les masies i cases rurals del municipi de Gaià. Ajuntament de Gaià (document no aprovat oficialment), núm. 67.1.

